

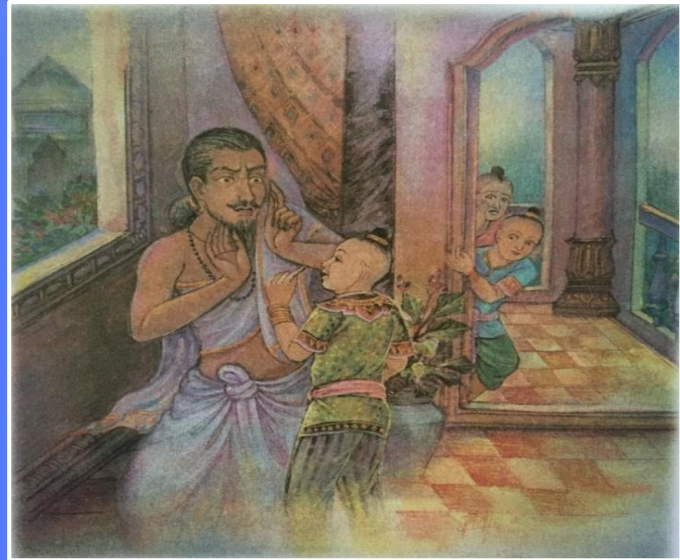
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์

การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชุดที่ ๔

จัดทำโดย

นางจินดา ไชยสวัสดิ์

ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

โรงเรียนภูเก็ทวิทยาลัย

อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๔

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์ เป็นชุดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โดยได้รวบรวมเนื้อหาที่เป็นความรู้จากตำราและเอกสารทางวิชาการหลายเล่มซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีคำถามเพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจในบทเรียน ภายในชุดการเรียนรู้จัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย กิจกรรมหลากหลายและส่งเสริมการพิจารณารูปแบบวรรณคดีแก่ผู้เรียน เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมตามลำดับแล้ว นักเรียนจะได้รับการทดสอบเพื่อประมวลผลการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์เล่มนี้ ประกอบด้วย คำชี้แจง คำชี้แจงสำหรับครู คำแนะนำสำหรับนักเรียน แบบทดสอบก่อนเรียน เนื้อหา กิจกรรม แบบทดสอบหลังเรียน เฉลยกิจกรรม เฉลยก่อนเรียน - หลังเรียน บรรณานุกรม

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ครูผู้สอนและผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ให้กับตนเองหรือกลุ่มผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

จินดา ไชยสวัสดิ์

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

เรื่อง	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญ (ต่อ).....	ค
คำแนะนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	๑
คำแนะนำสำหรับครู.....	๒
คำแนะนำสำหรับนักเรียน.....	๔
แผนผังขั้นตอนการเรียนรู้.....	๖
มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระสำคัญ/จุดประสงค์การเรียนรู้.....	๗
แบบทดสอบก่อนเรียน.....	๙
เนื้อหาที่ ๔.๑.....	๑๒
กิจกรรมที่ ๔.๑.....	๑๓
เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๑.....	๑๔
เนื้อหาที่ ๔.๒.....	๒๕
กิจกรรมที่ ๔.๒.....	๓๐
เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๒.....	๓๑
เนื้อหาที่ ๔.๓.....	๓๒
กิจกรรมที่ ๔.๓.....	๓๗
เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๓.....	๔๐
เนื้อหาที่ ๔.๔.....	๔๑
กิจกรรมที่ ๔.๔.....	๔๕
เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๔.....	๔๖

แบบทดสอบหลังเรียน.....	๔๘
กระดาศำตอบก่อนเรียน – หลังเรียน.....	๔๙
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน.....	๕๐
แบบบันทึกคะแนนกลุ่ม.....	๕๑
แบบสรุปละเนนการพัฒนาหลังเรียน.....	๕๒
บรรณานุกรม.....	๕๓

คำแนะนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นชุดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนรู้และพัฒนาให้นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณคดี ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ มีทั้งหมด ๕ เล่ม ประกอบด้วย

ชุดที่ ๑ การพิจารณาจุดมุ่งหมายการแต่ง	จำนวน ๒ ชั่วโมง
ชุดที่ ๒ การพิจารณารูปแบบการประพันธ์	จำนวน ๓ ชั่วโมง
ชุดที่ ๓ การพิจารณาเนื้อหาวรรณคดี	จำนวน ๓ ชั่วโมง
ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์	จำนวน ๔ ชั่วโมง
ชุดที่ ๕ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านสังคม	จำนวน ๓ ชั่วโมง
รวมเวลาในการใช้ชุดการเรียนรู้	จำนวน ๑๕ ชั่วโมง

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเล่มนี้เป็น ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์ ใช้เวลาในการเรียน รวม ๔ ชั่วโมง

โดยชุดการเรียนรู้ประกอบด้วย

๑. แบบทดสอบก่อนเรียน
๒. เนื้อหา
๓. กิจกรรม
๔. เฉลยกิจกรรม
๕. แบบทดสอบหลังเรียน
๖. เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเล่มนี้ จัดทำขึ้นโดยกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนสามารถศึกษาเนื้อหาและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและคำแนะนำในการใช้ชุดการเรียนรู้อย่างจริงจัง เพื่อให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ

คำแนะนำสำหรับครู

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเกศาคำฉันทน์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีทั้งหมดจำนวน ๕ เล่ม

เอกสารเล่มนี้เป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดที่ ๔ เรื่อง การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์ ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๑. ครูผู้สอนศึกษาเนื้อหาล่วงหน้าอย่างละเอียดก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
๒. ครูผู้สอนจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ เครื่องมือที่จะใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเกศาคำฉันทน์
๓. ครูผู้สอนจัดชั้นเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเตรียมชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเกศาคำฉันทน์ ประกอบการเรียนรู้ให้ครบตามจำนวนนักเรียน
๔. ก่อนการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องชี้แจงบทบาทของนักเรียนในการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้นักเรียนเข้าใจ
๕. ดำเนินกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน (ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC) โดยใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ดังนี้
 - ๕.๑ ขั้นที่ ๑ ขั้นเตรียมความพร้อม นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสามารถของนักเรียน เก่งปานกลาง และอ่อน กลุ่มละ ๖ คน ครูผู้สอนแนะนำวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC วิธีการทำงานกลุ่ม วิธีการวัดและประเมินผล วิธีคิดคะแนนกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้าใจในการเรียนแบบร่วมมือ
 - ๕.๒ ขั้นที่ ๒ นำเสนอบทเรียนต่อชั้นเรียน : เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน โดยการแจ้งจุดประสงค์ในการเรียนให้นักเรียนทราบและทบทวนเนื้อหาจากชุดการเรียนรู้ แนะนำเนื้อหาการเรียนรู้ใหม่ ตลอดจนอธิบายถึงวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกณฑ์ที่ทุกคนต้องทำได้ รวมถึงการทำแบบทดสอบเมื่อจบบทเรียนการเรียนรู้ด้วยตนเองแต่ละชุด
 - ๕.๓ ขั้นที่ ๓ ปฏิบัติกิจกรรม: เป็นกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติตามคำแนะนำในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑ - ๔

คำแนะนำสำหรับครู

๕.๔ ขั้นที่ ๔ สรุปและอภิปรายผล : เป็นการประเมินผลโดยใช้การซักถาม สนทนา การทดสอบความเข้าใจในเนื้อหา ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญเนื้อหาจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

๕.๕ ขั้นที่ ๕ ประเมินผลและมอบรางวัล : นำคะแนนทุกกิจกรรมของนักเรียนทุกคนมารวมเป็นคะแนนกลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มใดที่ทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ร้อยละ ๙๐ ขึ้นไป จะได้รับประกาศให้เป็นกลุ่มยอดเยี่ยม (super groups) และกลุ่มใดที่ทำคะแนนรวมทุกกิจกรรมได้ถึงเกณฑ์ร้อยละ ๘๐ จะได้รับประกาศให้เป็นกลุ่มเก่ง (great groups)

ส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๑. คำแนะนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๒. คำแนะนำสำหรับครู
๓. คำแนะนำสำหรับนักเรียน
๔. แผนผังขั้นตอนการเรียนรู้
๕. สาระสำคัญ/มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้
๖. แบบทดสอบก่อนเรียน
๗. เนื้อหาที่ ๑ - ๔
๘. กิจกรรมที่ ๑ - ๔
๙. เฉลยกิจกรรมที่ ๑ - ๔
๑๐. แบบทดสอบหลังเรียน
๑๑. กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อน - หลังเรียน
๑๒. เฉลยแบบทดสอบก่อน - หลังเรียน
๑๓. แบบบันทึกคะแนนกลุ่ม
๑๔. แบบสรุปการพัฒนาคะแนน

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

บทเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษานี้ คือ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภท คำฉันท์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์เป็น ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ใช้ประกอบการเรียนที่นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยอ่านคำแนะนำ และปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด ซื่อสัตย์และตั้งใจ ดังนี้

๑. นักเรียนศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ สาระสำคัญและจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนควรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความสามารถ ช่วยเหลือกลุ่มในการเสนอความคิดเห็น ให้เหตุผล สรุปความและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
๓. นักเรียนต้องรับผิดชอบต่อการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่องานของตนเอง และงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันเวลา
๔. นักเรียนควรหาเวลาว่างในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และมีทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
๕. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน ๑๐ ข้อ ใช้เวลาในการสอบ ๑๐ นาที เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน
๖. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภท คำฉันท์ ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์ตามลำดับ
๗. เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภท คำฉันท์ เสร็จเรียบร้อยแล้วรวบรวมใบกิจกรรมส่งครูเพื่อประเมินตามเกณฑ์ที่ได้กำหนด
๘. ขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภท คำฉันท์นี้ หากมีข้อสงสัยหรือมีปัญหาเกี่ยวกับบทเรียนให้ปรึกษา หรือสอบถามครูผู้สอน

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

๙. หลังจากนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์เสร็จในแต่ละชุดแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน ๑๐ ข้อ ใช้เวลาในการสอบ ๑๐ นาที และบันทึกคะแนนหลังเรียน เปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียน เพื่อพิจารณาคะแนนการพัฒนา

๑๐. ถ้านักเรียนปฏิบัติกิจกรรม หรือทำแบบทดสอบไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ให้นักเรียนทบทวนเนื้อหาและครูสอนซ่อมเสริม เพื่อให้นักเรียนปรับปรุงแก้ไขงานนั้นและทำแบบทดสอบจนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดอีกครั้ง และให้ศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์ ชุดที่ ๕ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านสังคมต่อไป

๑๑. นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับครูผู้สอนในการปรับปรุงการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๑. คำแนะนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๒. คำแนะนำสำหรับครู
๓. คำแนะนำสำหรับนักเรียน
๔. แผนผังขั้นตอนการเรียนรู้
๕. สารสำคัญ/มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้
๖. แบบทดสอบก่อนเรียน
๗. เนื้อหาที่ ๑ - ๔
๘. กิจกรรมที่ ๑ - ๔
๙. เฉลยกิจกรรมที่ ๑ - ๔
๑๐. แบบทดสอบหลังเรียน
๑๑. กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อน - หลังเรียน
๑๒. เฉลยแบบทดสอบก่อน - หลังเรียน
๑๓. แบบบันทึกคะแนนกลุ่ม
๑๔. แบบสรุปการพัฒนาคะแนน

แผนผังขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
เรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

ศึกษาคำแนะนำการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้ CIRC ดังนี้

๑. แบบทดสอบก่อนเรียน
๒. เนื้อหา
๓. กิจกรรมที่ ๑ - ๔
๔. แบบทดสอบหลังเรียน

ตรวจสอบผลการทดสอบหลังเรียน

ผ่านเกณฑ์
ร้อยละ ๖๐

ไม่ผ่านเกณฑ์น้อยกว่า
ร้อยละ ๖๐

ศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ชุดที่ ๕ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านสังคม

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระสำคัญ/จุดประสงค์การเรียนรู้

มาตรฐาน ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

ม.๔-๖/๓ วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

สาระสำคัญ/แนวคิด

สามัคคีเภทคำฉันท์ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อรักษาปกป้องบ้านเมืองไว้ให้เกิดความมั่นคง หากแตกความสามัคคีจะมีโทษต่อตนเองและส่วนรวมอย่างมาก นับเป็นเรื่องที่เป็นคติสอนใจที่ทันสมัยอยู่เสมอ และมีความงามด้านวรรณศิลป์ เพราะกวีได้ใช้ฉันทลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีลีลาและอารมณ์แตกต่างกันมาแต่งอย่างหลากหลาย มีการใช้โวหารภาพพจน์ต่าง ๆ การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ และใช้คำซ้ำทำให้เกิดจังหวะและเห็นภาพความหมายชัดเจน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๔.๑ ด้านความรู้ (K)

- ๔.๑.๑ อธิบายคุณค่าวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ ด้านวรรณศิลป์ได้
- ๔.๑.๒ อธิบายหลักการใช้โวหารภาพพจน์ของวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ได้
- ๔.๑.๓ อธิบายหลักการใช้โวหารการเขียนของวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ได้
- ๔.๑.๔ อธิบายรสในวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ได้

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระสำคัญ/จุดประสงค์การเรียนรู้

๔.๒ ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

- ๔.๒.๑ วิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ ด้านวรรณศิลป์ได้
- ๔.๒.๒ จำแนกประเภทของโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ได้
- ๔.๒.๓ จำแนกประเภทของโวหารการเขียนที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ได้
- ๔.๒.๔ วิเคราะห์รสในวรรณคดีที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ได้

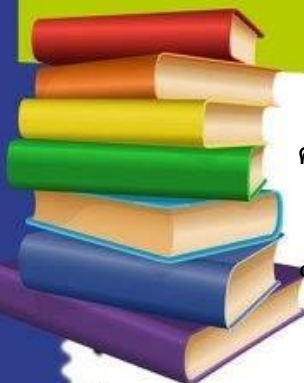
๔.๓ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

- ๔.๓.๑ ตระหนักและเห็นความสำคัญของคุณค่าในวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์
- ๔.๓.๒ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มุ่งมั่นในการทำงาน เห็นคุณค่าของการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

แบบทดสอบก่อนเรียน
ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียวแล้วทำเครื่องหมาย X ลงใน
กระตาะคำตอบ

๑. “การใช้กลวิธีการนำเสนอสารโดยการพลิกแพลงภาษาที่ใช้พูด หรือเขียนให้แปลกออกไป
จากภาษาตามตัวอักษรทำให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจ เกิดความประทับใจ” หมายถึงข้อใด

ก. การสรรคำ	ข. การเรียงเรียงคำ
ค. สติลาการประพันธ์	ง. การใช้โวหารภาพพจน์

๒. “เอามีดครำตำอกรเข้าตำอกร เลือดทะลักหลวมทะลุดลอดสัน
นางกระเดือกเสือกดั้นลั่นชีวัน เลือดก็ดั้นดาษแดงดั่งแทงควาย”

คำประพันธ์ข้างต้นปรากฏคุณค่าด้านวรรณศิลป์ข้อใด

ก. การเล่นเสียงสัมผัส	ข. การใช้คำเปรียบเทียบ
ค. การซ้ำคำเน้นความหมาย	ง. การพรรณนาให้เห็นภาพ

๓. “การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือขัดแย้งกันมากล่าวอย่างกลมกลืนกันเพื่อ
เพิ่มความหมายให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น” หมายถึงข้อใด

ก. อุปลักษณ์	ข. ปฏิพากย์	ค. อติพจน์	ง. อุปมา

๔. “พี่ชมพี่เซยแล้ว พलगาม
เจ้ามีอื้ออำความ ไปพร้อม
เจ้าเอื่อนมิเออขาม เชนพี่ อยู่ฤ
ผินพักตรมาอย่าข้อง ขัดแค้นเคืองเลย”

คำประพันธ์ข้างต้นใช้สติลาการประพันธ์ข้อใด

ก. เสาวรจนี	ข. นารีปราโมทย์
ค. พิโรธวาหัง	ง. สัลลาปังคพิสัย

แบบทดสอบก่อนเรียน

ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

๕. “แก้มซ้ำซ้ำใครต้อง
ปลาทุกทุกช่อกรรม
คำประพันธ์ข้างต้นใช้กลวิธีใด

- ก. การเล่นคำตรงกันข้าม
- ข. การเล่นเสียงสัมผัส
- ค. การเล่นคำพ้องเสียง
- ง. การเล่นซ้ำคำ

๖. “เสียงฉิ่งฉับกรับโทนตะโพนกลบ
โอ้หนอมมนุษย์ทั่วทุกตัวตน
คำประพันธ์ข้างต้นใช้โวหารภาพพจน์ใด

- ก. สัทพจน์
- ค. อติพจน์

๗. “ ณ ร่มไม้สาละพนาสัณต์
พระนางเริ่มเจ็บครรภ์มีทันนนาน
วิสาขะวันเพ็ญเพลาเลิศ
บัวบุชารองพระบาทยาดราตาม
คำประพันธ์ข้างต้นใช้โวหารแบบใด

- ก. บรรยายโวหาร
- ข. พรรณนาโวหาร
- ค. เทศนาโวหาร
- ง. สารกโวหาร

อันแก้มน้องซ้ำเพราะชม
เหมือนทุกซ์พีที่จากนาง”

ประโคลมศพน่าสังเวชตามเหตุผล
ไม่รอดพ้นความตายสักรายเดียว”

- ข. ปฏิพจน์
- ง. อุปมา

นามลุมพินีวันมหาสถาน
ประสูติกาลโอรสแสนงดงาม
พระกุมารผู้ประเสริฐแห่งโลกสาม
บุญญายามจิตพร้อมน้อมประณต”

แบบทดสอบก่อนเรียน

ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

๘. “เมฆขาวหนาวเดือนดาว อ้อมหวาห้อมล้อมจันทร์หมอง
น้ำค้างตกเนื่องนอง ต้องน้ำตาป่าซิมดิน”

คำประพันธ์ข้างต้นใช้โวหารภาพพจน์ตามข้อใด

- ก. นามนัย อติพจน์
- ข. บุคคลวัต นามนัย
- ค. อติพจน์ บุคคลวัต
- ง. อุปลักษณ์ อติพจน์

๙. “เมื่อนั้น พระสุริยวงศ์เทวัญสัญญา
โลมนางพลาทกล่าววาจา จงผินมาพาทีกับพี่ชาย
ซึ่งสัญญาว่าไว้กับवलน้อง จะคงครองไมตรีไม่หนีหน่าย
มิได้แกลังกลอกกลับอภิปราย อย่าสงกว่าว่าจะวายคล้ายรัก”

คำประพันธ์ข้างต้นใช้สรรพนคติใด

- ก. เสาวรจนี
- ข. นารีปราโมทย์
- ค. พิโรธวาที
- ง. สัลปคพิสัย

๑๐. ข้อใดใช้ภาพพจน์แตกต่างจากข้ออื่น

- ก. ลมระเริงลู่วิวพลิวระลอก สัพยอกยอดไม้ไปปลิวล่อง
- ข. หางนกยูงระย้าเรียกลอคเคลียน้ำ แพนดอกฉ่ำซ้อยซ้อวิจิตร
- ค. เห็นคล้ายปลาว่ายเฉวียนฉวัด ระลอกซัดลาดกระเซ็นขึ้นเต็นหยอย
- ง. ฝ้าแห่งนูดวงแขชะแง้พักตร เห็นจันทร์ซักรถร้อนเวหาเห็น

เนื้อหาที่ ๔.๑

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

วรรณศิลป์ มีความหมาย ตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ว่า “ศิลปะ ในการประพันธ์หนังสือ, ศิลปะทางวรรณกรรม, วรรณกรรมที่ถึงขั้นวรรณคดี, หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี

จากความหมายนี้ การพิจารณาคุณค่าด้านวรรณศิลป์ เป็นการศึกษาลักษณะเด่นทางด้านวิธีแต่ง การเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน สীลา ประโยค และความเรียงต่าง ๆ ที่ประณีตงดงาม มีความหมายลึกซึ้งกินใจ

๑. การสรรคำ เป็นการเลือกเฟ้นใช้คำให้เหมาะสม มีเสียงไพเราะ และความหมายคมคาย ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ

๑.๑ การเล่นคำ การเล่นคำมีหลายลักษณะ เช่น เล่นคำสัมผัสใน ซึ่งมีทั้งสัมผัสอักษรและสัมผัสสระ การเล่นคำพ้อง การเล่นคำคำเดียวในต้นวรรค

ตัวอย่างเช่น

๑. การเล่นสัมผัสอักษร

แลลึงลึงลอดไม้	ลางลึง
แลลูกลึงลงชิง	ลูกไม้
ลึงลมไล่ลมตึง	ลึงโลด หนีนา
แลลูกลึงกลางไหล่	ลอดเลี้ยวลางลึง
(ลิลิตพระลอ)	

กรตระกองกอดแก้ว	เรียมจักร้างรสแคล้ว
คลาดเกล้าคลาสมร	
จำใจจ่าจากสร้อย	อยู่แม่อย่าละห้อย
ห่อนข้าคืนสม	แม่แล
(ลิลิตตะเลงพ่าย)	

เนื้อหาที่ ๔.๑

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

๑.๒ การเล่นสัมผัสสระ

ฟ้าขาวดาวเด่นดวงสว่าง
จึงเช่นเหล่าข้าวปลาให้พรายกิน

จันทร์กระจ่างทรงกลมหมดเมฆสิ้น
เสกขมื่นว่านยาเข้าทาตัว

(ขุนช้างขุนแผน)

ถึงเขาขวางว่างเวียงชะวากว้าง
เป็นป่ารอบขอบเขินเนินอรัญญ

เขาเรียกทุ่งสงขลาพนาสันต์
นกเขาขันคู่เรียกกันเพรียกไพโร

(นิราศเมืองแกลง)

๑.๓ การเล่นคำคำเดียวในต้นวรรค

จงจำคำพ่อไซร์
จงประสิทธิ์สมพร
จงเรื่องพระฤทธิรอน
จงพ่อลูกลาได้

สั่งสอน
พ่อให้
อริราช
เผด็จ้าวแดนสยาม ฯ

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

ห้ามเพลิงไว้อย่าให้
ห้ามสุริยะแสงจันทร์
ห้ามอายุให้หัน
ห้ามตั้งนี้ไว้ได้

มีควัน
ส่องไซร์
คินเล่า
จึงห้ามนินทา

(โคลงโลกนิติ)

เนื้อหาที่ ๔.๑ คุณค่าด้านวรรณศิลป์

๑.๔ การเล่นคำซ้ำ เพื่อเน้นเสียงและความหมาย

จำใจจำจากเจ้า	จำจร
จำนิราศแรมสมร	แม่ร้าง
เพราะเพื่อจักไปรอน	อริราช แลแม่
จำทุกซ์จำทเวชว่าง	สวาทว่าหวันถวิล
	(ลิลิตตะเลงพ่าย)

“...สุดสายนัยนาที่แม่จะตามไปเล็งแล สุดโสดแล้วที่แม่จะรับทราบฟังสำเนียง สุด
สุรเสียงที่แม่จะรำเรียกพิไลร้อง สุดผีเท่าที่แม่จะเยื้องย่องยกย่างลงเหยียบดิน ก็สุดสิ้นสุด
ปัญญาสุดหาสุดค้นเห็นสุดคิด..”

(ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี)

เนื้อหาที่ ๔.๑

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

๒. จินตภาพ หมายถึง คำประพันธ์ที่ทำให้ผู้อ่านคิดคำนึง เกิดจินตนาการ เห็นภาพการเคลื่อนไหว ให้แสงสี เสียง อารมณ์ ความรู้สึก ตัวอย่างเช่น

๒.๑ การมองเห็นภาพอย่างชัดเจน

เจ้าร่างน้อยนอนนิ่งบนเตียงต่ำ คิ้วคางบางงอนอ่อนละไม ผมเปลือยเลื้อยประลงจนบ่า ที่นอนน้อยน่านอนอ่อนนดี	คมข้างามแฉล้มแจ่มใส รอยไรเรียบริบระดับดี งอนปลายเกศาตุสมศรี มีหมอนข้างคู่ประคองเคียง (ขุนช้างขุนแผน)
---	--

เมื่อนั้น ได้ฟังชื่นชมยินดี อันเพลงกริชชวามลายู คิดแล้วชักกริชฤทธิธรม กรขวานนั้นกุมกริชกราย เข้าปะทะประกริชด้วยฤทธา	ท้าวกะหมิงกฤษนิงเรื่องศรี ครั้งนี้โอเหนาจะวายชนม์ กูรู้สันทัดไม้ขัดสน ร้ายทำทำกลมารยา พระหัตถ์ซ้ายนั้นถือเช็ดหน้า ผัดผั้นไปมาไม่ครั้นคร้าม (อิเหนา)
--	---

เนื้อหาที่ ๔.๑ คุณค่าด้านวรรณศิลป์

๒.๒ บรรยายให้เห็นทั้งภาพและเสียง

“คนต่อคนต่อรบ ของ้าวทบทะกัน ต่างฟันต่างปองปิด วางสนัดหลังสาร ขานเสียงคึก
กึกก้อง ว่องต่อว่องชิงชัย ไวต่อไวชิงชนะ ม้าไทยพะม้ามอญ ต่างเข้ารอนเข้าโรม ทวนแทง
โถมทวนทบหอกเข้ารบรอก หลกล่อไล่ไขว่แคว้ง แยังธนูเหนียวแรง หัวต่อหัวหักหาญ
ชาญต่อชาญหักเขี้ยว เรียวต่อเรียวหักแรง แขงต่อแขงหักฤทธิ์ ต่างประชิดพอนฟัน ต่าง
ประชันพอนฟาด ล้วนสามารถมือทัด ล้วนสามารถมือทาน ผลาญกันลงเต็มหล้า ผร้ากันลง
เต็มแหล่ง แบ่งกันตายลงครัน ปันกันตายลงมาก ตากเต็มท่งเต็มเถื่อน
ตากเต็มเผื่อนเต็มพง”

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

ดนตรีมี้องอล
โห่ฮึกครึกครื้นโครม

ก้องกาหลพลแท้โหม
โสมนัสขึ้นรีนเริงพล

(ภาพย่เห็นเรือ)

๒.๓ บรรยายถึงบรรยากาศ

ได้ยินเสียงฆ้องย่าประจำวัง
คะเนนบ่ย้ายมาได้สามครา

ลอยลมล่องดังถึงเคหา
ดูเวลาปลอดห้วงทักทิน

(ขุนช้างขุนแผน)

กิจกรรมที่ ๔.๑ การสรุค่า

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเรื่องสามัคคีเกพคำฉันทแล้วกตัวอย่างบทประพันธ์ที่มี
คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ในประเด็นต่อไปนี้

ก. การเล่นสัมผัสสระ

.....
.....
.....
.....

ข. การเล่นสัมผัสอักษร

.....
.....
.....

ค. การเล่นคำซ้ำ

.....
.....
.....

ง. การใช้คำให้เกิดจินตภาพ

.....
.....
.....

จ. บรรยายให้เห็นทั้งภาพและเสียง

.....
.....
.....

เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๑

การสรุคำ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์แล้วยกตัวอย่างบทประพันธ์ที่มีคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ในประเด็นต่อไปนี้

ก. การเล่นสัมผัสสระ

ทะนงชะนทนต์ พลันเถลิงลือ
ก็หาญกระเหิมฮือ มนฮึก บ นึกขาม

ข. การเล่นสัมผัสอักษร

ควรยกประโยชน์ขึ้น นรอื่นก็แลเหลือว
ดูบ้างและกลมเกลียว มิตรภาพผดุงครอง

ค. การเล่นคำซ้ำ

ศึก บ ถึงและมึงก็ยังมีเห็น
จะน้อยจะมากจะยากจะเย็น ประการใด

ง. การใช้คำให้เกิดจินตภาพ

๑. ต่างก็ตระหนก มนอกเต้น
ตื่น บ มิเว้น ตะละผู้คน
ท้าวบุรคา มจลาจล
เสียงอลวน อลเวงไป
๒. ให้ลองตีกองนัด ประชุมขัตติยมณฑล
เชิญซึ่งสำสากล กษัตริย์สู่สภาคาร

จ. การใช้ความพ้องความ

ท้าวบุรคา มจลาจล
เสียงอลวน อลเวงไป

(อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

กิจกรรมที่ ๔.๑(ต่อ)
การสรุคำ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำพ้องความหมายของคำศัพท์ต่อไปนี้ ที่ปรากฏอยู่ในบทเรียน
เรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์

๑. กษัตริย์ :

๒. เมือง :

๓. ป่า :

๔. ศัตรู :

๕. แม่น้ำ :

เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๑(ต่อ)
การสรุคำ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำพ้องความหมายของคำศัพท์ต่อไปนี้ ที่ปรากฏอยู่ในบทเรียน เรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์

๑. กษัตริย์ : (ภูมิศ ภูมิ นฤบาล ภูบาล ชเนนทร์ ชัตติย ราช ราชา ไท้)

๒. เมือง : (บุรี นครเศศ บุรคา นครบร)

๓. ป่า : (ดง พงไพร)

๔. ศัตรู : (ไพรี ริปู)

๕. แม่น้ำ : (นที ธาร ติรชล)

เนื้อหาที่ ๔.๒

โวหารภาพพจน์

โวหารภาพพจน์

โวหาร คือ การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เป็นการแสดงข้อความออกมาในทำนอง ต่าง ๆ เพื่อให้ข้อความได้น่าสนใจ มีความหมายแจ่มแจ้ง เหมาะสมน่าฟัง ในการเขียนเรื่องราวอาจใช้

โวหารต่าง ๆ กัน แล้วแต่ชนิดของข้อความ (สมถวิล วิเศษสมบัติ. ๒๕๔๔ : ๑๒๙)

โวหารภาพพจน์ คือ กลวิธีการนำเสนอสารโดยการพลิกแพลงภาษาที่ใช้พูด หรือเขียนให้ แปลกออกไปจากภาษาตามตัวอักษรทำให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจ เกิดความประทับใจ เกิดความรู้สึกละเอียด เป็น การเปรียบเทียบให้เห็นภาพอย่างชัดเจน

๑. อุปมาโวหาร (Simile) คือ การเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับสิ่งหนึ่งโดยใช้คำเชื่อมที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “เหมือน” เช่น ดุจ ตั้ง ราว ราวกับ เปรียบ ประดุจ เฉก เล่ห์ ปาน ประหนึ่ง เพียง เพียง ฟ่าง ปูน ถนัด ละหม้าย เสมอ กล อย่าง ฯลฯ

ปัญญาประดุจดั่งอาวุธ
ไพเราะกังวานปานเสียงนกร้อง
ท่าทางหล่อนราวกับนางพญา

อันความคิดวิทยาเหมือนอาวุธ
ประเสริฐสุดซ่อนใส่เสียในฝัก
สงวนคมสมนึกใครอีกอึก
จึงค่อยชักเชือดฟันให้บรรลัย
(เพลงยาวถวายโอวาท)

สูงระหงทรงเพรียวเรียวชะลูด
พิศแต่หัวจรดเท้าขาวแต่ตา
คิ้วง่ดง่ดง่เขาติดฝ้าย
หูกวางดวงพักตร์หักงอ

งามละม้ายคล้ายอุฐะหลาป่า
สองแก้มก็คล้ายดั่งลูกยอ
จมูกละม้ายคล้ายพรั้าขอ
ลำคอโตตันสั้นกลม
(ระเด่นลันได)

เนื้อหาที่ ๔.๒

โวหารภาพพจน์

๒. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง กวีจะทำการเปรียบเทียบโดยตรง นำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบมากล่าวแทนที่โดยไม่มีคำเชื่อมโยง บางครั้งอาจใช้คำว่า **เป็น** และ **คือ** เชื่อมโยงก็ได้ ตัวอย่างเช่น

“ถ้าเรามีนาวาทิพย์ทำด้วยมุกดา มีความปรารถนาเป็นใบ
มีความอำเภोजเป็นทางเสื่อ”

(กามนิต : เสฐียรโกเศศ- นาคะประทีป)

แม่น้ำเป็นไม้ให้พื้เป็นนกก	ให้ได้กกกิ่งไม้อยู่ในไพรสณฑ์
แม่น้ำเป็นนารีผลวิมลจันทร์	ขอให้ฉันเป็นพระยาวิฆาทร
แม่น้ำเป็นบัวตัวที่เป็นแมงกู่	ได้ชื่นชมสู่สมชมเกษร
เป็นนารีที่หวังเป็นมังกร	ได้เซยซ้อนชมทะเลทุกเวลา

(ชักม้ามเมือง : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

เปรียบแพทย์คือทหาร	อันชำนาญรู้ล้าเนา
เข้าศึกมาอย่าใจเบา	ห้อมล้อมรอบทุกทิศา
ให้ดำรงกระษัตริย์ไว้	คือดวงใจให้เร่งยา
อนึ่งห้ามอย่าโกรธา	เข้าศึกมาจะอันตราย

(คัมภีร์ฉันทศาสตร์ : คง ถาวรเวช)

เนื้อหาที่ ๔.๒

โวหารภาพพจน์

๓. บุคคลวัต (Personification) บุคลาธิษฐาน หรือบุคคลสมมุติ คือ ภาพพจน์การสมมุติสิ่งที่ไม่มีชีวิต หรือมีชีวิตแต่ไม่ใช่คน ความคิด นามธรรม หรือสัตว์ ให้มีสติปัญญา อารมณ์ หรือกิริยาอาการเหมือนคน ตัวอย่างเช่น

ไอ้มีงไม้ท่ายักมาชักชวน
คือความกล้าจะฝ่าไปไม่ประวิง

ดอกหนึ่งยวนดอกหนึ่งย้าความยิ่งใหญ่
กับความกริ่งเกรงขามความฉลาดกลัว
(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

สีแดงส้มพรมแต้มติดแก้มฟ้า
ตะวันพริ้มยิ้มลาทิวากาล

เมฆพ็อนร่ากวิก็มีปรีเเนตรหวาน
สนสะท้านลมไล่ใจรัญจวน
(เพราะขอบฟ้ากว้าง : วิทยา อิศราติชาติ)

ฟ้าลั่นครั่นกระหึ่มก้อง
กรีดดีดสีปีพาทย์

นภาภาค ก็ดี
ขับครื้น
(เสนาะฉันท : กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์)

เนื้อหาที่ ๔.๒ โวหารภาพพจน์

๔. อติพจน์ อธิพจน์ (Hyperbole) คือ กวีใช้การกล่าวผิดไปจากที่เป็นจริง โดยการกล่าวให้มีลักษณะเกินความเป็นจริง หรือน้อยกว่าจริง เพื่อให้ถ้อยคำกระทบอารมณ์ของผู้อ่านให้ความรู้สึกเพิ่มขึ้นเป็นสำคัญ
ตัวอย่างเช่น

เอียงอกเธอออกอ้าง	อวดองค์ อรเอย
เมรุขุบสมุทรดินลง	เลขแต่้ม
อากาศจกจักรผจง	จารึก พ่อฤา
โคมแม่หยาดฟ้าแยม	อยู่ร้อนฤาเห็น

(นิราศนรินทร์: นายนรินทร์ธิเบศร์)

ตราบขุนศิริชั้น	ขาดสลาย แลแม่
รักบ่หายตราบหาย	ทกฟ้า
สุริยจันทรขจาย	จากโลก ไปฤ
ไฟแลนล้างสีหัล้า	ทอนล้างอาลัย

(นิราศนรินทร์: นายนรินทร์ธิเบศร์)

ขอเดชะพระพุทธรคุณช่วย	แม่นมอดม้วยกลับชาติวาสนา
อายุยืนหมื่นเท่าเสาศิลา	อยู่คู่ฟ้าดินได้ตั้งใจปอง

(นิราศภูเขาทอง)

เนื้อหาที่ ๔.๒ โวหารภาพพจน์

๕. ปฏิพจน์ ปฏิทรรศน์ หรือ ปฏิพากย์(Paradox)คือ การใช้โวหารการเปรียบเทียบที่เกิดจากคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกันหรือขัดแย้งกันนำมาแต่งให้เข้าคู่กันเพื่อให้เกิดความหมายขานานหรือเกิดภาพตัดกันที่ก่อให้เกิดความรู้สึกหรือให้จินตภาพที่ชัดเจนขึ้นหากพิจารณาให้ดีจะเป็นคำกล่าวที่มีความหมายลึกซึ้งและเป็นไปได้ ตัวอย่างเช่น

น้ำผึ้งขม	เลวบริสุทธิ์	สวยเป็นบ้า	ยิ่งรีบยิ่งช้า	สวรรค์บนดิน
น้ำร้อนปลาเป็น	น้ำเย็นปลาตาย	แพ้เป็นพระ	ชนะเป็นมาร	
เสียน้อยเสียยาก	เสียมากเสียง่าย	รักยาวให้บั่น	รักสั้นให้ต่อ	

รอยบุญเราพร้อมพ้อง	พบกัน
บาปแบ่งสองทำทัน	เท่าสร้าง
เพลงพราดสัตว์จำผ้น	พลัดคู่เขาฤา
บุญร่วมบาปจำร้าง	นุชร้างเรียมไกล

(นิราศนรินทร์: นายนรินทร์ธิเบศร์)

เปลวควันเทียนริบหรี่กลับมีแสง	เกิดจากแรงตั้งจิตอธิษฐาน
ดวงตาจึงมองเห็นธรรมสืบตำนาน	ดวงใจจึงเบิกบานแต่นั้นมา

(แสงเทียนแสงธรรม : เสมอ กลิ่นประทุม)

เนื้อหาที่ ๔.๒ โวหารภาพพจน์

๖. สัญลักษณ์ (Symbol) การใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่งที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะภาวะบางประการร่วมกันเป็นการสร้างจินตภาพซึ่งใช้รูปธรรมชักนำไปสู่ความหมายอีกชั้นหนึ่ง ส่วนใหญ่มักจะเป็นที่เข้าใจในสังคม

ตัวอย่างเช่น

สัญลักษณ์ที่มักพบเห็นกันเสมอๆ ได้แก่

จามจู้รี แทน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รู้ง แทน ความหวัง พลัง กำลังใจ

นกพิราบ แทน สันติภาพ

ดอกมะลิ แทน ความบริสุทธิ์ ความชื่นใจ

ภพนี้มีไซ้หาล้า

หงส์ทอง เดี่ยวเอย

กาก็เจ้าของครอง

ชีพด้วย

(โลก : อังคาร กัลป์ยานพงศ์)

คิดถึงสาโรชสร้อย

เสาวมาลย์ แม่ณา

ภูเขเคนทรสำราญ

แหล่งล้น

สระสวรรค์นिरาศสนาน

ไฉนนาฏ เรียมเอย

สรงเกษมสระสมรเพิน

ฝั่งฟ้าฝั่งถึง

(นายนรินทร์ธิเบศร์ (อิน))

เป็นบทอัครวรรยที่ใช้คำว่า “ภูเขเคนทร สระสวรรค์” มาเป็น สัญลักษณ์ระหว่างชายและหญิง

เนื้อหาที่ ๔.๒

โวหารภาพพจน์

๗. นามนัย (Metonymy) คือ การใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง หรือใช้ชื่อเรียกรวม ๆ แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง
ตัวอย่างเช่น

เลือดสุพรรณวันก่อนเคยร้อนรุ่ม
บัดนี้เย็นเป็นสุขทุกประการ

หลังลงร่มฉาบดินทุกถิ่นฐาน
เพราะไทยหาญหวงถิ่นไว้ให้ไทยเอย
(เลือดสุพรรณ : ประสิทธิ์ โรหิตเสถียร)

...ว่านครรามินทร์ ผลัดแผ่นดินเปลี่ยนราช เยียววิวาทชิงฉัตร

(ลิลิตตะเลงพ่าย : กรมพระปรมาภิไธยวชิราวุธ)

เนื้อหาที่ ๔.๒

โวหารภาพพจน์

๘. สัทพจน์ (Onomatopoeia) คือ การเปรียบเทียบโดยใช้คำเลียนแบบให้เห็นท่าทาง แสง สี ได้ยินเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายอย่างรวมกันก็ได้ มักจะพบในความเป็นธรรมชาติ หรือเครื่องดนตรี หรือเครื่องใช้ตามวิถีชาวบ้าน ตัวอย่างเช่น

เกร็งนองเหยียดสากยกปล่อยตกตวบ
ขาท่อนแกร่งแข็งขยับรับทันใด

ข้าวเปลือกยุบสากซ้าลงตำใหม่
เหยียบลงไปตึกตักตบยุบย้าดัง
(ยิ้มของแม่โพสพ : จีระนันท์ พิตรปรีชา)

เสียงโหม่งหมองฆ้องตีเคล้าปีพาทย์
เสียงตะโพนเท่งตึงตึงเท่งปะ

เสียงตรงตรงเต้ริงระนาดซัดจังหวะ
เสียงกลองแขกโจ๊ะจ๊ะจ๊ะโจ๊ะโจ๊ะ
(มโหรีเพื่อชีวิต : แก้วตา ชัยกิตติภรณ์)

ต้อยตะริดตีตีเจ้าพี่เอ๋ย
จะละเลยเร่ร้อนไปนอนไหน
แอ้อ้อยสร้อยฟ้าสุมาลัย
แมนเด็ดได้แล้วไม่ร้างให้ห่างเขย
(พระอภัยมณี : สุนทรภู่)

ไผ่ซอ้ออ้อเอียดเปียดออด
ลมลอดไล่เลี้ยวเร็วไวไผ่
ออดแอตแอตออดยออดไกว
แพใบไล่น้ำลคลอง
(คำหยาด : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

เนื้อหาที่ ๔.๒ โวหารภาพพจน์

๙. อวพจน์ Meiosis หรือ Understatement คือ โวหารที่กล่าวต่ำกว่าจริง
ตัวอย่างเช่น

เล็กเท่าขี้ตาแมว
เพียงชั่วลัดนิ้วมือเดียว
รอสักอึดใจเดียว
ขอเวลาสักวินาที

“มีทองเท่าหนวดกุ้ง นอนสะดุ้งจนเรือนไหว”
“จะเป็นความถามไถ่ในบุริน เงินเท่าปีกริ้นก็ไม่มี”

กิจกรรมที่ ๔.๒

โวหารภาพพจน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ต่อไปนี้แล้วบอกว่าคุณแต่งใช้ภาพพจน์ชนิดใดบ้าง พร้อมอธิบาย

๑. “ตื่นตาหน้าผือด
 หลบลี้หนีตาย
 ชุกครอกชอกคร้ว
 เข้าดงพงไพร
 หมดเลือดสั่นกาย
 วุ่นหัวนพรีนใจ
 ซ่อนตัวแตกภัย
 ทิ้งย่านบ้านตน”

๒. นิ่งเงียบสงบงำ
 ปรากฏประหนึ่งใ
 บ มีทำประการใด
 บุรว่างและร้างคน

๓. ลูกช่างประดาทา
 หมุนเล่นสนุกไฉน
 รกกาลขว้างไป
 ดุจกันฉะนั้นหนอ

๔. หยั่งชอบนิยมเชื้อ
 ยอมรับทุเรศผล
 สละเนื้อและเลือดตน
 ขรการณ์พะพานกาย

๕. สามยอดตลอดระยะระยับ
 ช่อฟ้าตระการกลจะหยัน
 วะวะวับสลัปพรณ
 จะเยาะยั่วทิมพร

เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๒

โวหารภาพพจน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ต่อไปนี้แล้วบอกว่าผู้แต่งใช้ภาพพจน์ชนิดใดบ้าง พร้อมอธิบาย

๑. “ตื่นตาหน้าเผือด
 หลบลิ้นหนีตาย
 ชุกครอกชอกคร้ว
 เข้าดงพงไพร
 หมดเลือดสั่นกาย
 วุ่นหัวนพรีนใจ
 ซ่อนตัวแตกภัย
 ทิ้งย่านบ้านตน”

(อติพจน์) เป็นการกล่าวผิดไปจากที่เป็นจริง

๒. นิ่งเงียบสงบบงำ
 ปรากฏประหนึ่งใบ
 บ มิทำประการใด
 บุรวางและร้างคน

(อุปมาโวหาร) เปรียบเทียบความเงียบเหมือนเมืองร้าง

๓. ลูกช่างประดาทา
 หมุนเล่นสนุกโฉน
 รกกาลขว้างไป
 ดุจกันฉะนั้นหนอ

(อุปมาโวหาร) เปรียบเทียบเหล่ากษัตริย์เป็นลูกช่าง

๔. หยิ่งชอบนิยมเชื้อ
 ยอมรับทุเรศผล
 สละเนื้อและเลือดตน
 ขรกรรมพะพานกาย

(อติพจน์) เป็นการกล่าวผิดไปจากที่เป็นจริง

๕. สามยอดตลอดระยะระยับ
 ช่อฟ้าตระการกละหย่น
 วะวะวับสลัปพรณ
 จะเยาะยั่วทิมมพร

(บุคคลวัต) สมมุติให้ช่อฟ้าแสดงกิริยาอาการเยาะยั่วท้อฟ้า

เนื้อหาที่ ๔.๓ การใช้โวหาร

โวหาร หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารที่เรียบเรียงเป็นอย่างดี มีวิธีการ มีชั้นเชิงและมีศิลปะ เพื่อสื่อให้ผู้รับสารรับสารได้อย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจนและลึกซึ้ง รับสารได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

ประเภทของโวหาร

๑. **บรรยายโวหาร** หมายถึง โวหารที่ใช้ในการอธิบาย เล่าเรื่องราวเหตุการณ์ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างละเอียด แจ่มแจ้ง การเรียบเรียง และการใช้ถ้อยคำ จึงมักเลือกใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมาย ตรงไปตรงมา กะทัดรัด ชัดเจน

“มิม คือ ผึ้งชนิดเล็ก รังโตขนาดจานข้าว ชอบจับอยู่ตามกอไผ่และป่าละเมาะรก ๆ ตอนที่มิมจับจะไม่โตเกินนิ้วมือ มันจะพอกน้ำหวานไว้รอบคอน ใต้คอนทาร์จตัวย้อยลงมาสำหรับเป็นที่เกิดของตัวอ่อน ตัวมิมจับหุ้มรังจนแน่นมองไม่เห็นรังสีเหลืองข้างใน ปกติมันจะเกาะกันนิ่งเงียบเหมือนไม่มีชีวิต มองเห็นเป็นสีดำเลื่อม แต่ถ้ามีอะไรไปรบกวน ตัวมิมจะไหวตัวย้วยเยี้ย บ้างเตรียมออกจากรังเพื่อต่อสู้และป้องกัน”

(เรื่อง เรื่องสั้นชนบท ของ นิมิตร ภูมิถาวร)

“ อันเกาะแก้วพิสดารสถานนี้
แต่คราวหลังครั้งสมุทรโคดม
เธอทำอะไรไว้ที่ริมภูเขาหลวง
ได้สืบพีชีย้อยแต่บูรณ

โกชนาสาลิกี่มีถม
มาสร้างสมสีกขาสมาทาน
ครั้นแต่กรวงออกมาเล่าเป็นข่าวสาร
คิดอ่านเอาเคียวมาเกี่ยวไป”

(พระอภัยมณี :สุนทรภู่)

เนื้อหาที่ ๔.๓ การใช้โวหาร

๒. พรรณนาโวหาร มีจุดมุ่งหมาย คือมุ่งให้ความแจ่มแจ้งละเอียดลออ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ซาบซึ้งเพลิดเพลินไปกับข้อความนั้น การเขียนพรรณนาโวหารจึงยาวกว่าบรรยายโวหารมาก เพราะพรรณนาโวหารต้องมุ่งให้ภาพและอารมณ์ ดังนั้น จึงมักใช้การเล่นคำ เล่นเสียง ใช้ภาพพจน์ แม้เนื้อความที่เขียนจะน้อยแต่เต็มด้วยสำนวนโวหารที่ไพเราะอ่านได้รสชาติ

“ความเจียบปอกคลุมท้องถนน มีเพียงเสียงหอบหายใจคล้ายความเหนื่อยของผมตั้งอยู่ นาน ๆ จะมีรถยนต์ผ่านมาสักคัน ไม่มีคันใดให้ความสนใจกับเรา เธอยังคงนอนฟุบนิ่งข้างฟุตบอลบาส ผมยกมือกอดอก หันบิหวดเหล่าเอาไว้ น้ำตาเธอรินออกมาอย่างไม่มีเสียง ผมทรุดลงนั่งข้าง ๆ เธอ มองใบหน้าที่ถูกตบจนเลือดกบปาก ริมฝีปากสีระริกบอกถึงความกลัวที่ผ่านมา ดวงตาหวาด ระแวงที่มองผมคล้ายจางลง กลายเป็นความขอบคุณ ผมอ่านแววตาเธอได้อย่างนั้น แต่เธอยังคงไม่ปริปาก”

(ผู้หญิงข้าใครอย่าแตะ ของ ธราธิป)

เสียงน้ำใส่ไหลเย็นกระเซ็นเซาะ
สุดแนวหินก็ไหลรินตกลงมา
สายน้ำสวยรวรินเป็นฟองคลื่น
ต้องแสงทองที่สาดส่องเป็นรุ่งงาม

ซัดแก่งเกาะคลื่นเกลียวเลี้ยวซ้ายขวา
สู่ธาราเบื้องล่างอย่างงดงาม
ละอองขึ้นสาดไปไกลเกินห้าม
ทุกเมื่อยามน้ำไม่เคยเหือดแห้งไป

เนื้อหาที่ ๔.๓ การใช้โวหาร

๓. **เทศนาโวหาร** เป็นโวหารที่แสดงการสั่งสอน หรือชักจูงให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตาม ชี้แนะคุณ และโทษสิ่งที่ควรปฏิบัติ หรือแสดงทัศนคติในข้อสังเกต ในการเขียนผู้เขียนต้องใช้ เหตุผลมาประกอบ ให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อมั่น เกิดความรู้สึกร่วมด้วยตนเอง

“อย่าได้ถือตัวว่าเป็นลูกเจ้าแผ่นดิน พอมีอำนาจยิ่งใหญ่อยู่ในบ้านเมือง ถึงจะเกะกะ ไม่กลัวเกรงคุมเหง ผู้ใด เขา ก็คงจะมีความเกรงใจพ่อ ไม่ต่อสู้อ หรือไม่อาจฟ้องร้องว่ากล่าว การซึ่งเชื่อใจดังนั้นเป็นการผิดแท้ทีเดียว เพราะความปรารถนาของพ่อไม่อยากจะให้ลูกมีอำนาจที่จะเกะกะอย่างนั้นเลย เพราะรู้เป็นแน่ว่าเมื่อรักลูกเกินไป ปล่อยไม่ให้กลัวใครและประพฤตชั่วเช่นนั้น คงจะเป็นโทษแก่ลูกนั่นเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะฉะนั้นจงรู้เถิดว่าถ้าเมื่อได้ทำความผิดเมื่อใด จะได้รับโทษโดยทันที การที่มีพ่อเป็นเจ้าแผ่นดินนั้นจะไม่เป็นการช่วยเหลือ อุดหนุนแก้ไขอันใดได้เลย”

(พระบรมราชาบาท : พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

“แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์
ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด
“แม่นใครรักใคร่มั่งซังซังตอบ
รู้อะไรใดไม่สู้รู้วิชา

มันแสดงสุดลึกล้ำเหลือกำหนด
ก็ไม่คิดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน”
ให้รอบคอบคิดอ่านนะหลานหนา
รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี”

(พระอภัยมณี : สุนทรภู่)

เนื้อหาที่ ๔.๓ การใช้โวหาร

๔. สาธกโวหาร คือ โวหารที่มุ่งให้ความชัดเจน โดยการยกตัวอย่างเพื่ออธิบายให้แจ่มแจ้ง หรือสนับสนุนความคิดเห็นที่เสนอให้หนักแน่น น่าเชื่อถือ สาธกโวหารเป็นโวหารเสริมบรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนานั้น ๆ

“ถ้าเธอไม่อยากอยู่กับฉันจริงจัง ยินยอมทุกสิ่ง ให้เธอทิ้งไป ฉันขอแค่เพียงให้เวลาหน่อยได้ไหม
อยากเล่นนิทานให้ฟัง ชวนาคคนหนึ่งมีชีวิตลำพัง ไปเจองูเห่ากำลังใกล้ตายสงสาร จึงเก็บเอามาเลี้ยงโดยไม่รู้
สุดท้ายจะเป็นอย่างไร คอยดูแลด้วยความจริงใจ ห่วงใย และคอยให้ความรักเป็นกังวลว่ามันจะตาย เผื่อคอยเอา
ใจทุกอย่าง แต่สุดท้ายชวนาคผู้ชายใจดี ด้วยความที่เขาไว้ใจ น่าเสียดายกลับต้องตาย ด้วยพิษงู นิทานมันบอกให้
ยอมรับความจริง ว่ามีบางสิ่งไม่ควรไว้ใจ อะไรบางอย่างที่ทำให้ช้ำแค่ไหน ไม่เชื่อง ไม่รัก ไม่จริง”
(สีฟ้า: ชวนาคกับงูเห่า)

เป็นมนุษย์สุดดีที่ทำชอบ	จงประกอบกรรมดีไว้ไม่สูญหาย
มีเรื่องจะทำดีได้มากมาย	อย่าเหน็ดเหนื่อยท้อใจใฝ่ทำดี
วีรชนของไทยใจกล้าหาญ	ได้ต่อสู้ศัตรูพาลสมศักดิ์ศรี
แม่ย่าโมท้าวสุรนารี	ยอดสตรีนามระบือลือทั่วไทย
	(สุจริต เพียรชอบ)

เนื้อหาที่ ๔.๓ การใช้โวหาร

๕. อุปมาโวหาร คือ โวหารเปรียบเทียบ โดยยกตัวอย่าง สิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดความชัดเจนด้านความหมาย ด้านภาพ และเกิดอารมณ์ ความรู้ สึกมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าอุปมาโวหาร คือ ภาพพจน์ประเภทอุปมานั้นเอง อุปมาโวหารใช้เป็นโวหารเสริม บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร เพื่อให้ชัดเจน น่าอ่าน โดยอาจเปรียบเทียบอย่างสั้น ๆ หรือเปรียบเทียบอย่างละเอียดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุปมาโวหารนั้นจะนำไปเสริมโวหารประเภทใด

“ถ้า मैंเจ้าอาลัยอยู่ด้วยลูกจริง ๆ เหมือนวาจา ก็จะรีบกลับเข้ามาแต่วิวันไม่ทันรอน เออเน้เจ้า เทียวพเนจรนอนตามสนุกใจ ชมนกชมไม้ในไพรวัน สารพันก็มีทั้งฤๅษีสัทธิตวิทายาธรรคธรรพ์เทพารักษ์ผู้มีพักตร์อันเจริญเห็นแล้วก็น่าเพลิดเพลินไม่เมินได้ หรือเจ้าปะผลไม้ประหลาดรสสดสุกหอมเสวยไม่เคยกิน เจ้าฉวยชิมชอบลิ้นก็หลงฉันอยู่จึ่งซ้ำ อุปมาเหมือนหนึ่งภุมรินบินระวอนว่อน เทียวซบซาบเอาเกสรสุคนธมาเลศ พบดอกไม้อันวิเศษต้องประสงค์หลงเคล้าคลึงรสจนลืมร้าง เข้าเถื่อนเจ้าลืมพราได้หน้าแล้วลืมหลังไม่แลเหลียวเทียวทอดประทับมากกลางทาง

(มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี : เจ้าพระยาพระคลัง(หน))

ผีเสื้อเหลืองจะอด
ช่างหลอกหลอนผ่นผันจันรรจา

แค้นโอรสราวกับไฟไหม้มังสา
แม่นจะว่าโดยตีมิเห็นฟัง
(พระอภัยมณี ตอน หนีนางผีเสื้อ : สุนทรภู่)

กิจกรรมที่ ๔.๓ การใช้โวหาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนดแล้ววิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์ โดยเติมข้อความในช่องว่างตามประเด็นต่อไปนี้

ก. บรรยายโวหาร

ข. พรรณนาโวหาร

ค. สาธกโวหาร

ง. เทศนาโวหาร

จ. อุปมาโวหาร

๑. ปวยล่าวะไรฝูง นรสูงประเสริฐครัน
 ฤาสรพสัตว์อัน เฉพาะมีชีวีครอง
 แม้มากฝึกงังไม้ ผิวใครจะใคร่ล่อ
 มัดกำกระนั้นปอง พลหักก็เต็มทน

๒. ฅวันหนึ่งลูถึงกา ลศึกษาพิซากร
 กุมารลิจฉวีวร เสด็จพร้อมประชุมกัน
 ตระบัดวัสสการมา สถานราชเรียนพลัน
 ธกแกลังเชิญกุมารฉัน สนิทหนึ่งพระองค์ไป

๓. ควรถนประชุมเช่น คณะเป็นสมาคม
 สามัคคีปรารมณิพัทธรำพึง
 ไปมีก็ให้มี ผิวมีก็คำนึ่ง
 เนื่องเพื่อภยโยจิ่ง จะประสพสุขาลัย

กิจกรรมที่ ๔.๓ การใช้โวหาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนดแล้ววิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์ โดยเติมข้อความในช่องว่างตามประเด็นต่อไปนี้

ก. บรรยายโวหาร

ข. พรรณนาโวหาร

ค. สาธกโวหาร

ง. เทศนาโวหาร

จ. อุปมาโวหาร

๔. เล่ห์เหลี่ยมชะลอดุสิตฐา
มารังสฤษฏ์พิศนิยม
สามยอดตลอดระยะระยับ
ข้อฟ้าตระการกลจะหยัน

นมหาพิมานรมย์
ผิจะเทียบก็เทียบกัน
วะวะวับสลัปพรรณ
จะเยาะยั่วทิมพร

๕. ข้าวตึกเอิกอึ้ง

ในหมู่ผู้คน
แทบทุกถิ่นหมด
อกสั้นขวัญหนี

ทราบถึงบัดดล
ชาวเวสาลี
ชนบทบุรี
หวาดกลัวทั่วไป

ไม่ยากเลย

๑๘/๑๑/๒๕๖๖

เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๓ การใช้โวหาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนดแล้ววิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์ โดยเติมข้อความในช่องว่างตามประเด็นต่อไปนี้

ก. บรรยายโวหาร

ข. พรรณนาโวหาร

ค. สาธกโวหาร

ง. เทศนาโวหาร

จ. อุปมาโวหาร

๑. ป่วยกล่าวอะไรฝูง นรสูงประเสริฐครัน
 ฤาสรพสัตว์อัน เฉพาะมีชีวิตรอง
 แม้มากฝึกงังไม้ ผิวใครจะใคร่ล่อ
 มัดกำกระนั้นปอง พลหักก็เต็มทน

ค. สาธกโวหาร

๒. ฃวันหนึ่งลู่ถึงกา ลศึกษาพิซากร
 กุมารลิจฉวีรวร เสด็จพร้อมประชุมกัน
 ตรีบัตว์สสารมา สถานราชเรียนพลัน
 ธเกล้า้งเชิญกุมารฉัน สนิทหนึ่งพระองค์ไป

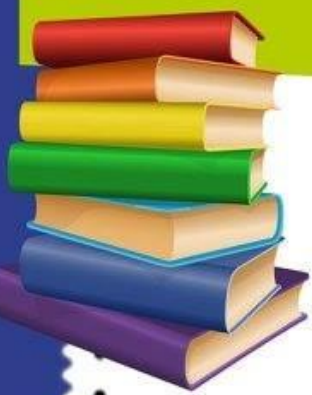
ก. บรรยายโวหาร

ง. เทศนาโวหาร

๓. ควรชนประชุมเช่น คณะเป็นสมาคม
 สามัคคีปรารมณิพัทธรำพึง
 ไปมีก็ให้มิ ผิวมีก็คำนึ่ง
 เนื่องเพื่อภียโยจึ่ง จะประสบสุชาลัย

เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๓ (ต่อ) การใช้โวหาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนดแล้ววิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์ โดยเติมข้อความในช่องว่างตามประเด็นต่อไปนี้

ก. บรรยายโวหาร	ข. พรรณนาโวหาร	ค. สาธกโวหาร
ง. เทศนาโวหาร	จ. อุปมาโวหาร	

๔. เล่ห์เหลี่ยมชะลอดุสิตฐา มารังสฤษฏ์พิศนิยม สามยอดตลอดระยะเวลายับ ข้อฟ้าตระการกลจะหยัน	นมหาพิมานรมย์ ผิจะเทียบก็เทียบกัน วะวะวับสลับพรรณ จะเยาะยั่วที่ข่มพร
--	---

← ข. พรรณนาโวหาร

ก. บรรยายโวหาร →

๕. ข้าวเศิกเอิกอึ้ง ในหมู่ผู้คน แทบทุกถิ่นหมด อกสั้นขวัญหนี	ทราบถึงบัดดล ชาวเวสาลี ชนบทบุรี หวาดกลัวทั่วไป
--	---

เนื้อหาที่ ๔.๔ รสในวรรณคดี

รสของวรรณคดีไทย แบ่งออกเป็น ๔ รส คือ

๑. เสาวรจนี (บทชมโฉม) คือ การเล่าชมความงามของตัวละครในเรื่อง ซึ่งอาจเป็นตัวละครที่เป็นมนุษย์ อมนุษย์ หรือสัตว์ซึ่งการชมนี้อาจจะเป็นการชมความเก่งกล้าของกษัตริย์ ความงามของปราสาทราชวังหรือความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง ตัวอย่างเช่น

บทกษัตริย์ทัศนนางเงือกน้อย	ดูชมช้อยโฉมลาทั้งฝ้าผม
ประไพพัศตร์ลักษณล้ำล้วนขำคม	ทั้งเนื่อนนวนลเปลปองออกเต่งทรวง
ขนงเนตรเกศกรอ่อนสะอาด	ตั้งสุรางค์นางนาฏในวังหลวง
พระเพลินพิศคิดหมายเสียดายดวง	แล้วหนักหน่วงนึกที่จะหนีไป

(พระอภัยมณี : สุนทรภู่)

เสียงเจ้าลีเพราะกว่า	ดูริยางคะคิดใน
ฟากฟ้าสุราลัย	สุรศัพพะเริงรมย์
ยามเดินบนเขินขัด	กละนัจจะน่าชม
กรายกรก็เร้ารม	ยะประหนึ่งระบำสรวาย
ยามนั่งก็นั่งเรียบ	และระเบียบเขินขวย
แขนอ่อนฤเปรียบด้วย	ธนุก่งกระซบไว้
พิศโฉมและฟังเสียง	ละก็เพียงจะขาดใจ

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

เนื้อหาที่ ๔.๔ รสในวรรณคดี

๒. นารีปราโมทย์(บทเกี่ยว ไอ้โลม) คือการกล่าวแสดงความรัก ทั้งการเกี่ยวพาราสีกันในระยะแรก ๆ หรือการพรรณนาบทไอ้โลมปฏิโลมก่อนจะถึงบทสังวาสนั้นด้วยตัวอย่างเช่น

ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทร	ไม่สิ้นสุดความรักสมัครสมาน
แม้เกิดในใต้ฟ้าสุธาธาร	ขอพบพานพิศวาสไม่คลาดคลา
แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพ	พี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา
แม้เป็นบัวตัวพี่เป็นภุมรา	เซยผกาโกสมปทุมทอง
เจ้าเป็นถ้ำอำไพขอให้พี่	เป็นราชสีห์สมสู่เป็นคู่สอง
จะติดตามทราวมสงวนนวลละออง	เป็นคู่ครองพิศวาสทุกชาติไป

(สุนทรภู่ : พระอภัยมณี)

เมื่อนั้น	พระสุริยวงศ์เทวัญสัณหา
โลมนางพลางกล่าววาจา	จงผินมาพาทีกับพี่ชาย
ซึ่งสัญญาว่าไว้กับนวลน้อง	จะคงครองไมตรีไม่หนีหน่าย
มิได้แกลังลอกกลับอภิปราย	อย่างสงกว่าจะวายคลายรัก

(อิเหนา)

เนื้อหาที่ ๔.๔ รสในวรรณคดี

๓. พิโรธวาทัง (บทตัดพ้อ) คือ การกล่าวข้อความแสดงอารมณ์ไม่พอใจ ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องใหญ่ ตั้งแต่ ไม่พอใจ โกรธ ตัดพ้อ ประชดประชัน กระทบ กระทบเปรียบเปรย เสียดสี และด่าว่าอย่างรุนแรง ตัวอย่างเช่น

เมื่อแรกเชื่อว่าเนื้อทับทิมแท้	มาแปรเป็นพลอยหุงไปเสียได้
กาลวงว่าหงส์ให้ปลงใจ	ด้วยมิได้ดูหงอนแต่ก่อนมา
คิดว่าหงส์เราจึงหลงด้วยลายย้อม	ช่างแปลงปลอมท่วงทีดินักหนา
ตั้งรักถิ่นมัจฉินที่ไม่คลาดคลา	ครั้นลับตาฝูงหงส์ก็ลงโคลน
	(ขุนช้างขุนแผน)

จะเจ็บจำไปถึงปรโลก	ถูรอยไศกักรู้ร้างจางหาย
จะเกิดก็ฟ้ามาตรมตาย	อย่าหมายว่าจะให้หัวใจ
	(อังคาร กัลยาณพงศ์)

เมื่อรักกันไม่ได้ก็ไม่รัก	ไม่เห็นจักเกรงการสถานไหน
ไม่รักเราเราจักไม่รักใคร	เอื่อน้ำตาเราไหลทำไมฤ
	(สุจิตต์ วงษ์เทศ)

เนื้อหาที่ ๔.๔ รสในวรรณคดี

๔. สัลลาปังคพิไสย (บทโศก) คือ การกล่าวข้อความแสดงอารมณ์โศกเศร้า อาลัยรัก
ตัวอย่างเช่น

เคยหมอบไถ่ได้กลิ่นสุคนธ์ตรลบ ละอองอบรสชื่นชื่นนาสา
สิ้นแผ่นดินสิ้นรสสุคนธา वासनावาก็สิ้นเหมือนกลิ่นสุคนธ์
(นิราศภูเขาทอง : พระสุนทรโวหาร (ภู่))

ว่าพลางทางชมคณานก	โผนผกจับไม้ยังมี
เบญจวรรณจับวัลย์ชาติ	เหมือนวันที่ไกลสามสุตามา
นางนวลจับนางนวลนอน	เหมือนที่แนบนวลสมจรจินตะหรา
จากพรากจับจากจ่านรรจา	เหมือนจากนางสการะวาตี
แขกเต้าจับเต่าร้างร้อง	เหมือนร้างห้องมาหยาตรีมี
นกแก้วจับแก้วพาที	เหมือนแก้วที่ทั้งสามสั่งความมา (อิเหนา)

กิจกรรมที่ ๔.๔

รสในวรรณคดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ แล้วพิจารณารสวรรณคดี โดยเติมรสในวรรณคดีลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. สามยอดตลอดระยะเวลายับ	วะวะวับสลับพรรณ
ข้อฟ้าตระการกละจะหยัน	จะเยาะยั่วที่ขี้มพร
ทางหงส์ผจงพิจิตรงอน	ดุจกวีกันภาลัย
รอบด้านตระหง่านจตุรมุข	พิศสุกอร่ามใส (.....)
๒. ต่างทรงรับสั่งว่า	จะเรียกหาประชุมโย
เราไซ้เป็นใหญ่ใจ	ก็ขลาดกลัวบกล้ำหาญ
ท่านใดที่เป็นใหญ่	และกล้าใครมิเปรียบปาน
พอใจใครในการ	ประชุมชอบก็เชิญเขา (.....)
๓. พวกราชมัลโดย	พลโถมมิใช่เบา
สุดหัตถ์แห่งเขา	ขณะหวดสีฟิงกล้วย
บงเนื้อก็เนื้อเด่น	พิศเส้นสร้อยรั้ว
ทั่วร่างและทั้งตัว	ก็ระริกกระริวไหว (.....)
๔. พิโรธกุมารองค์	เหมาะเจาะจงพยายาม
ยุครูเพราะเอาความ	บมิตีประเดตน
ก็พ้อและต่อพิช	ทูลวิฐิมาณจน
ลุโทษเสสืบสน	ธิพิพาทเสมอมา (.....)
๕. ราชามาครฐบาล	เถลิงหลังคชาธาร
ประเสริฐสง่างามทรง	เพียงพาหนาส่นองค์
ควรขัตติยานยรรยง	(.....)
สหัสันยนไคปาน	

เฉลยกิจกรรมที่ ๔.๔ รสในวรรณคดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ แล้วพิจารณารสวรรณคดี โดยเติมรสในวรรณคดีลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. สามยอดตลอดระยะเวลาที่ยับ	จะวะวับสลัปพรรณ	
ข้อฟ้าตระการกละจะหยัน	จะเยาะยั่วที่ข้มพร	
ทางหงส์มัจพิจิตรงอน	ดุจกวัณภาลัย	
รอบด้านตระหง่านจตุรมุข	พิศสุกอร่ามใส	(เสาวรจนี)
๒. ต่างทรงรับสั่งว่า	จะเรียกหาประชุมไย	
เราใช่เป็นใหญ่ใจ	ก็ขลาดกลัวบกล้ำหาญ	
ท่านใดที่เป็นใหญ่	และกล้าใครมิเปรียบปาน	
พอใจใครในการ	ประชุมชอบก็เชิญเขา	(พีโรธวาหัง)
๓. พวกราชมัลโดย	พลโบยมิใช่เบา	
สุดหัดถแห่งเขา	ขณะหวดสีฟังก้าว	
บงเนื้อก็เนื้อเต็น	พิศเส้นสรිරิ้ว	
ทั่วร่างและทั้งตัว	ก็ระริกกระริวไหว	(คัลลาปังคพิสัย)
๔. พิโรธกุมารองค์	เหมาะจะจงพยายาม	
ยุครูเพราะเอาความ	บมิตีประเดตน	
ก็พ้อและต่อพิษ	ทุรทีฐิमानจน	
ลุโทษเสีบบสน	อิพิพาทเสมอมา	(พีโรธวาหัง)
๕. ราชามาครภูบาล	เถลิงหลังคชาธาร	
ประเสริฐสง่างามทรง		
ควรชัตติยานยรรยง	เพียงพาหนาส่นองค์	
สหัสสนัยนไคปาน		(เสาวรจนี)

แบบทดสอบหลังเรียน

ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

๖. “เมฆขาวหนาวเดือนดาว อ้อมหาบห้อมล้อมจันทร์หมอง
น้ำค้างตกเนื่องนอง ต้องน้ำตาบ่าซึมดิน” คำประพันธ์ข้างต้นใช้โวหารภาพพจน์ตามข้อใด

ก. นามนัย อติพจน์

ข. บุคคลวัต นามนัย

ค. อติพจน์ บุคคลวัต

ง. อุปลักษณ์ อติพจน์

๗. ข้อใดใช้ภาพพจน์แตกต่างจากข้ออื่น

ก. ลมระเริงลู่วิวพลีวระลอก

สัพยอกยอดไม้ไปลิ่วล่อง

ข. หางนกยูงระย้าเรียกลอเคลียน้ำ

แพนดอกฉ่ำซ้อยช่อวิจิตร

ค. เห็นคล้ายปลาว่ายเฉยฉวยนวด

ระลอกซัดลาดกระเซ็นขึ้นต้นหยอย

ง. ฝ้าแห่งนูดวงแซะเง้าพัทตร์

เห็นจันทร์ซักรถร้อนเวหาเห็น

๘. “เสียงฉิ่งฉับกรับโทนตะโพนกลบ

ประโคมศพนาสังเวชตามเหตุผล

โ้हनอมนุษย์ทั่วทุกตัวตน

ไม่รอดพ้นความตายสักรายเดียว”

คำประพันธ์ข้างต้นใช้โวหารภาพพจน์ใด

ก. สัทพจน์

ข. ปฏิพากย์

ค. อติพจน์

ง. อุปมา

๙. “เมื่อนั้น

พระสุริยวงศ์เทวัญอสุหยา

โลมนางพลาภกล่าววาจา

จงผินมาพาทีกบพีชาย

ซึ่งสัญญาว่าไว้กับนวลน้อง

จะคงครองไม่ตรีไม่หนีหน่าย

มิได้แกลังกลอกกลับอภิปราย

อย่าสงกว่าจะวายคล้ายรัก”

คำประพันธ์ข้างต้นใช้สรรพนามใด

ก. เสาวรจนี

ข. นารีปราโมทย์

ค. พิโรธวาที

ง. สัลลปพิสัย

๑๐. “ณ ร่มไม้ศาละพนาสันต์

นามลุมพินีวันมหาสถาน

พระนางเริ่มเจ็บครรภ์มีทันนาน

ประสูติกาลโอรสแสนงดงาม

วิสาขะวันเพ็ญเพลาเลิศ

พระกุมารผู้ประเสริฐแห่งโลกสาม

บัวบุชารองพระบาทยาดราตาม

บุญญาบามจิตพร้อมน้อมประณต”

คำประพันธ์ข้างต้นใช้โวหารแบบใด

ก. บรรยายโวหาร

ข. พรรณนาโวหาร

ค. เทศนาโวหาร

ง. สาธกโวหาร

เฉลยแบบทดสอบก่อน - หลังเรียน
ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

แบบทดสอบก่อนเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน
๑. ง	๑. ข
๒. ก	๒. ก
๓. ข	๓. ง
๔. ข	๔. ข
๕. ง	๕. ก
๖. ก	๖. ค
๗. ก	๗. ค
๘. ค	๘. ก
๙. ข	๙. ข
๑๐. ค	๑๐. ก

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑.				
๒.				
๓.				
๔.				
๕.				
๖.				
๗.				
๘.				
๙.				
๑๐				

ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑.				
๒.				
๓.				
๔.				
๕.				
๖.				
๗.				
๘.				
๙.				
๑๐				

คะแนนก่อนเรียน	
คะแนนเต็ม	๑๐
คะแนนที่ได้	

คะแนนหลังเรียน	
คะแนนเต็ม	๑๐
คะแนนที่ได้	

.....
(.....)

ผู้ตรวจและบันทึก

.....
(.....)

ครูผู้สอน

แบบบันทึกคะแนนกลุ่ม

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

.....

ชื่อกลุ่ม.....

๑.....ประธาน

๒.....รองประธาน

๓.....กรรมการ

๔.....กรรมการ

๕.....กรรมการ

๖.....เลขานุการ

แบบประเมิน	รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
รายกลุ่ม	กิจกรรมที่ ๓.๑	๒๐	
	กิจกรรมที่ ๓.๒	๑๐	
	กิจกรรมที่ ๓.๓	๑๐	
	กิจกรรมที่ ๓.๔	๑๐	
	รวม	๕๐	

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

(.....)

ตารางสรุปคะแนนการพัฒนาหลังเรียน

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องสามัคคีเกทคำฉันทน์
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
 ชุดที่ ๔ การวิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์

ชั้น/ห้อง	เลขที่	ชื่อ-สกุลนักเรียน	คะแนนทดสอบ ก่อนเรียน (๑๐ คะแนน)	คะแนน ทดสอบ หลังเรียน (๑๐ คะแนน)	คะแนน การพัฒนา
ม.๖/.....	๑.				
	๒.				
	๓.				
	๔.				
	๕.				
	๖.				
	๗.				
	๘.				
	๙.				
	๑๐.				

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๕๕. **วรรณคดีวิจักษ์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค.

นฤมล วิจิตรรัตนะ. ๒๕๓๗. **วรรณคดีวิจักษ์**. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาระบบ
การพิมพ์.

ผกาศรี เย็นบุตร และคณะ. ๒๕๕๓. **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ๖
เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ : เอมพันธ์ จำกัด.

_____ ๒๕๕๓. **หนังสือเสริมฝึกประสบการณ์ ภาษาไทย
๖ เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ : เอมพันธ์ จำกัด.

ภาสกร เกิดอ่อน และคณะ. ๒๕๕๖. **คู่มือครู รายวิชาภาษาไทย วรรณคดีและ
วรรณกรรม ม.๖**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

_____ ๒๕๔๘. **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการ
เรียนรู้ภาษาไทย ภาษาไทย ม.๖ เล่ม ๒ ช่วงชั้นที่ ๔**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์.

วัลลภา วิทยาธิรักษ์. ๒๕๓๗. **หลักภาษาและการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
วรรณคดีวิจักษ์**. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. ๒๕๕๕. **วรรณคดีและวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ :
บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. ๒๕๕๙. **วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖**. กรุงเทพฯ : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

สมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภณ และธัญลักษณ์ จุ้ยเรือง. ๒๕๓๗. **หลักภาษาและการ
ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร วรรณคดีวิจักษ์**. กรุงเทพฯ : ภูมิบัณฑิตการพิมพ์.

เสนีย์ วิลาวรรณ และคณะ. ๒๕๕๙. **ภาษาไทยวรรณคดีและวรรณกรรม ม.๕ เล่มที่ ๒**.
กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

